

Stockholm den 21 augusti 2020

R-2020/1115

Till Sveriges riksdag

Dnr. 2113-2019/20

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 16 juni 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över Justitiekommitténs promemoria Förlängning av föreslagna tidsgränser för häktning.

Sammanfattning

Advokatsamfundet avstyrker utskottets förslag om förlängning av tidsgränsen för häktning av personer som fyllt 18 år misstänkta för brott från av regeringen föreslagna sex månader (prop. 2019/20:129) till nio månader. Advokatsamfundet delar i stället regeringens förslag att en misstänkt ska vara häktad i högst sex månader fram till dess att åtal väckts. Den valda tidsramen förefaller vara väl avvägd för att minska längden på häktningstider och även driva på en effektivisering av den brottsutredande verksamheten. Att förlänga tidsgränsen till nio månader riskerar även att skapa en obalans i förhållande till tidsgränsen om tre månader för lagöverträdare under 18 år.

Advokatsamfundet hänvisar i nu aktuella delar till sitt remissyttrande över det betänkande som ligger till grund för förslagen om tidsbegränsade häktningstider.¹

Huvudsakliga synpunkter

Utskottets förslag om en förlängning av häktningstiden till nio månader kommer i ett sent skede av lagstiftningsprocessen, trots att frågan utretts under flera år och utan att någon egentlig kritik har anförts från remissinstanserna avseende de av regeringen föreslagna häktningstiderna. Som argument till en förlängning om nio månader framför utskottet nu

¹ Se Advokatsamfundets remissyttrande den 29 november 2016 över Häktes- och restriktionsutredningens betänkande Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52).

att brotten blivit mer svårutredda och att misstänkta avsevärt kan försvåra brottsutredningarna.

Advokatsamfundet motsätter sig att häktningstiden förlängs på sätt som utskottet nu föreslår. Det finns enligt Advokatsamfundets förmenande inga belägg som presenterats i utskottspromemorian för att brottsutredningar skulle ha blivit mer svårutredda sedan betänkandet lämnades i augusti 2016. Komplicerade utredningar fanns då (2016) och så är även situationen i dag.

Däremot kvarstår problematiken i fråga om med vilken effektivitet som utredningar bedrivs. En förundersökning ska alltid bedrivas skyndsamt och effektivt. Som exempel på systematiska brister i effektiviteten härvidlag kan nämnas det återkommande problemet med svarstider från Nationellt Forensiskt Centrum (NFC). Någon tydlig förbättring har inte skett sedan 2016, trots flera år av återkommande kritik från bl.a. Advokatsamfundet. Att förlänga utredningstiden till nio månader utan att samtidigt kunna visa på att effektiviteten i utredningsarbetet förbättrats framstår som svårförståeligt. Brister i fråga om hur effektivt brottsutredande myndigheter förmår driva en förundersökning, får givetvis inte läggas enskilda som misstänks för brott till last genom orimligt långa häktningstider.

Advokatsamfundet anser i detta sammanhang vidare att utskottets överväganden om en förlängning av häktningstiden saknar erforderliga överväganden i fråga om den grundläggande principen om proportionalitet (frihetsberövandets proportionalitet i förhållande till det lidande som det innebär för den som *misstänks* för ett brott). Proportionalitetsprincipen får givetvis dessutom större betydelse desto längre tid som häkten består, dvs. ju längre tid ett frihetsberövande har varat, desto starkare skäl måste finnas för ett fortsatt frihetsberövande.

Argumentet att misstänkta avsevärt kan försvåra brottsutredningar är ett återkommande argument från åklagarhåll och bygger på ett abstrakt fareresonemang utan någon egentlig evidens. Som framgår av betänkandet Färre i häkte och minskad isolering (SOU 2016:52), finns det anledning att tro att brottsbekämpande myndigheter i Sverige överdriver risken för att den som är häktad utan restriktioner skulle försvåra utredningar. Den överdrivna risken illustreras väl av att flera av våra nordiska grannländer har en annan syn på häkten och restriktioner.

Vad beträffar situationen för frihetsberövade och det sätt som Kriminalvården bedriver sin verksamhet, hänvisas till Justitieombudsmannens kritik i sitt beslut den 5 februari 2020 (dnr O 7-2018).² Av beslutet framgår att det är uppenbart att verksamheten för frihetsberövade inte fungerar och att krafttag behöver vidtas för att förbättra situationen.

² Se rapport från JO:s Opcat-enhet 2020 *Tema isolering av intagna i häkte*, särskilt bilaga C.

I förhållande till unga lagöverträdare med en föreslagen maxgräns om tre månader kan vidare utskottets förslag skapa en obalans. Frågan har diskuterats tidigare och Advokatsamfundet vidhåller att det finns en uppenbar risk för att unga personer i större utsträckning kan utnyttjas för brottslig verksamhet, särskilt om skillnaden i häktningstider för dem som är under respektive över 18 år skulle bli dubbelt så stor i förhållande till regeringens häktningstidsförslag.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander